

Katecheza w służbie duszpasterstwa powołań

Catechesis in the Service of Pastoral Care for Religious Vocations

Jedną z istotnych, niezaprzeczalną i jakże ważną współcześnie troską Kościoła jest potrzeba nieustannego podejmowania działań zmierzających do budzenia nowych powołań do służby Bożej w sercach ludzi młodych. Zadanie troski o nowe powołania, spoczywające na całej wspólnotie Kościoła, staje się szczególnie aktualne wobec powszechnej opinii, że obecne czasy, zwłaszcza w Europie, przesiąknięte są kulturą antypowołańową, która nie sprzyja właściwemu usłyszaniu, zrozumieniu i zaakceptowaniu głosu powołania wśród ludzi młodych¹. Katecheza, będąca ze swej istoty aktem eklezjalnym, wpisuje się w podejmowane dzieło budzenia powołań, stając się miejscem uprzywilejowanym pomocy ludziom młodym w poznaniu powołania, do którego wybiera Bóg, i dawania odwagi do realizacji ich powołania misyjnego przez świadectwo, dialog i głoszenie². *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań* stwierdza, że każda katecheza ma charakter powołaniowy, dlatego troska o dobrą katechezę jest jednym z głównych zadań duszpasterstwa powołań, a oddzielanie tegoż duszpasterstwa od katechizacji należy uznać za niewłaściwe³.

W niniejszym opracowaniu przeanalizujemy zagadnienie troski o powołania w posłudze katechetycznej na podstawie aktualnie obowiązujących dokumentów katechetycznych oraz materiałów planowania dydaktycznego i wybranych pomocach katechetycznych. Podjęta analiza ma stać się pomocna i inspirująca nie tylko dla wielu duszpasterzy, zatroskanych o nowe powołania do służby Bożej, ale także dla wiernych świeckich, zwłaszcza zaś osób posługujących w katechezie.

¹ Por.: M. Dziewiecki, *Duszpasterstwo powołań dzisiaj*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 2 (2014), s. 58.

² Por.: Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o Katechizacji*, Pallottinum 1998, nr 78, 144, 194 [dalej: DOK].

³ Por.: Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań*, Sandomierz 1991, nr 18 [dalej: DDP].

Powołanie w Kościele

Zarówno w życiu społecznym, jak i we wspólnocie religijnej powszechnie funkcjonuje pojęcie „powołania”, rozumianego jako opis zaangażowania w wykonywany zawód, spełniane obowiązki i posługi. Używamy w potocznym społecznym języku określenia: „lekarz z powołania”, „nauczyciel z powołania” czy „ksiądz z powołania”, chcąc w ten sposób wyrazić przede wszystkim pozytywną ocenę o pracy danej osoby. To samo słowo przeniesione na płaszczyznę religijną przyjmuje wymiar personalny i zawiera odniesienie człowieka do planów Bożych, do woli Bożej, którą człowiek ma zrealizować w swoim życiu⁴.

Termin ‘powołanie’ etymologię swoją czerpie z łacińskiego słowa *vocatio* i oznacza *wołanie, zwołanie, (...) a także powołanie, skłonność do jakiegoś stanu, zawodu oraz vocatio ecclesiastica – powołanie do służby kościelnej, powołanie kapłańskie, powołanie do służby Bożej*⁵. Na podstawie powyższej definicji można stwierdzić, że u podstaw powołania w ujęciu religijnym znajduje się Bóg. Jego zamysł i plan miłości. Już na kartach Starego Testamentu opisy poszczególnych powołań osób mają za przedmiot posłannictwo, jakie Bóg wpisuje w życie wspomnianych bohaterów. Powołanie człowieka jest apelem, jaki Bóg kieruje do wybranych ludzi, a zatem u jego źródeł znajduje się wybranie Boże, podkreślające aspekt osobowy, personalny i osobisty tegoż aktu⁶. Rozpatrując aspekt powołania na płaszczyźnie socjologicznej, J. Colomb stwierdza, że zawiera ono w sobie potrójne wezwanie, jako:

- a. zaproszenie zewnętrzne, które rodzi się z aktualnej potrzeby danej wspólnoty, okazującej tę potrzebę w różny sposób;
- b. zaproszenie wewnętrzne, które przejawia się w pragnieniu rozbudzonym przez przykład, radę czy inspirację innych osób;
- c. zaproszenie przełożonego grupy skierowane pod adresem konkretnego człowieka, od którego oczekuje się wolnej odpowiedzi⁷.

Fundamentalnym wymiarem powołania, o którym uczy nas Sobór Watykański II między innymi w *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym*, jest powołanie człowieka przez

⁴ Por.: S. Orzeł, *Powołanie życiowe a osobowość chrześcijańska*, „Kat” 19 (1975), s. 70.

⁵ A. Jogan, *Słownik Kościelny łacińsko-polski*, s. 738.

⁶ Por.: *Słownik Teologii Biblijnej*, red. X. L. Dufour, s. 747.

⁷ Por.: J. Colomb, *All servizio della fede*, Torino 1970, s. 722.

dzieło stworzenia i odkupienia do szczególnej godności osoby ludzkiej⁸. Każdy chrześcijanin w Jezusie Chrystusie mocą Ducha Świętego odkrywa źródło swojego powołania do wiary i świętości, a na początku tej drogi jest sakrament Chrztu Świętego, przez który człowiek zostaje włączony w nadprzyrodzoną wspólnotę życia, otrzymuje nową egzystencję w Chrystusie i udział w świętości Kościoła. Cała rzeczywistość powołania wynikająca z planu Bożego jest dla człowieka darem Bożej miłości, na który człowiek winien odpowiedzieć zgodą woli⁹. *Na swój apel Bóg oczekuje odpowiedzi w postaci świadomego przyłgnięcia doń przez wiarę i posłuszeństwo. Niekiedy to przyłgnięcie jest natychmiastowe (Rdz 12, 4; Iz 6, 8), lecz bardzo często człowiek ulega przerażeniu i usiłuje nie poddawać się Bożemu wezwaniu (Wj 4, 10 nn; Jer 1, 6; 20, 7). Dzieje się tak dlatego, że powołanie wyłącza człowieka ze społeczności, czyni zeń obcego wśród najbliższych (Rdz 12, 1; Iz 8, 11; Jer 12, 6; 15, 10; 16, 1 – 9, por. 3 Krl 19, 4)*¹⁰. Odpowiedź człowieka na Boży dar powołania wyraża się przede wszystkim w służbie dla wspólnoty. Warto podkreślić w tym miejscu fakt różnorodności powołań w Kościele, w którym wszyscy i każdy są wezwani do pracy, aby przybliżyć nadejście Królestwa Bożego, zgodnie z właściwym sobie powołaniem, stanem, charyzmatem i posługą. *Różnorodność ta zależy nie tylko od wieku, ale i od płci, przymiotów, a także rodzaju powołania i sytuacji życiowej członków Kościoła*¹¹. Powołanie staje się wtedy charyzmatem dla społeczności religijnej i najpełniej wyrazić się może w bezinteresownym darze z samego siebie, przez pełnienie posługi wobec wspólnoty religijnej.

Zagadnieniem współczesnej troski Kościoła o powołania zajął się w sposób dogłębny Synod Biskupów, którego owocem było wydanie przez Jana Pawła II posynodalnej *Adhortacji „Pastores dabo vobis”*, ukazującej potrzebę troski o powołania, wypływającą z Ewangelii i Chrztu Świętego. W dokumencie tym znajdujemy szczegółowe omówienie działań powołaniowych we wspólnocie Kościoła, które wyrastają z pełnego wiary zasluchania w perykopy ewangeliczne powołania uczniów. Papież podkreśla fakt inicjatywy Boga i potrzebę dialogu prowadzonego przez człowieka z Bogiem, aby móc szczerym

⁸ Por.: *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*, nr 18, 22, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 1967.

⁹ Por.: S. Olejnik, *W odpowiedzi na dar i powołanie Boże. Zarys teologii moralnej*, Warszawa 1978, s. 85.

¹⁰ *Słownik Teologii Biblijnej*, s. 747.

¹¹ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Christifideles Laici”*, Rzym 1988, nr 45.

sercem odpowiedzieć na wezwanie. Z ewangelicznego wzorca powołania Kościół powinien czerpać siłę i zachętę do podejmowania duszpasterstwa powołaniowego, którego celem jest troska o rodzące się powołania, rozeznawanie ich i towarzyszenie im. Według Jana Pawła II, brak powołań kapłańskich jest wyjątkowo smutnym doświadczeniem dla Kościoła. W dalszej części *Adhortacji „Pastores dabo vobis”* Ojciec Święty podejmuje refleksję nad niezbadaną tajemnicą powołania, które rozwija się przez zawiązanie głębokiej więzi człowieka z Bogiem, w której uczestniczy także cała wspólnota Kościoła. Istotnym zadaniem dla wspólnoty w dziele duszpasterstwa powołań jest przede wszystkim umiejętne prowadzenie młodych ludzi do Chrystusa, towarzyszenie im na drodze wiary i opieka duchowa, polegająca na korzystaniu ze skarbcza Słowa Bożego, sakramentów Kościoła, modlitwy i liturgii¹².

Na gruncie Kościoła w Polsce cennym dokumentem wyznaczającym zadania i formy duszpasterstwa powołań jest *Dyrektorium duszpasterstwa powołań*, zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski z 1990 r. Dokument skierowany jest do wiernych Kościoła w Polsce, zarówno duchownych, jak i świeckich, zwłaszcza zaś katechetów, animatorów ruchów religijnych, rodziców i młodzieży i przedstawia strukturę troski o powołania kapłańskie i zakonne, ukazując wielkość tajemnicy powołania i rolę Kościoła w jego funkcji prorockiej – głoszenia słowa, funkcji kapłańskiej – sprawowania liturgii i funkcji pasterskiej – jako pomocy osób odpowiedzialnych we wspólnocie za prowadzenie do doskonałości¹³.

Obok przytoczonych powyżej dokumentów Stolicy Apostolskiej i Dyrektorium Konferencji Episkopatu Polski, należy również wspomnieć opracowanie stanowiące owoc kongresu poświęconego powołaniom do kapłaństwa – *Nowe Powołania dla Nowej Europy – In Verbo Tuo*, w którym znajdujemy obszernie omówienie teologii duszpasterstwa powołań¹⁴. Cennym materiałem źródłowym, w którym podejmowane są aktualne problemy i wyzwania duszpasterstwa powołań, jest cykl Orędzi papieskich, przygotowywanych i publikowanych z okazji przeżywanego co roku Światowego Dnia Modlitw o Powołania. Warto

¹² Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska „Pastores dabo Vobis”*, Rzym 1992, nr 34, 38–40.

¹³ Por.: DDP.

¹⁴ Por.: Papieskie Dzieło Powołań Kościelnych, *Nowe Powołania dla Nowej Europy – In Verbo Tuo, Dokument końcowy Kongresu poświęconego powołaniom do Kapłaństwa i Życia Konsekrowanego w Europie*, [online], [dostępny: <http://www.zyciezakonne.pl/1998-01-06-dokument-koncowy-kongresu-poswieconego-powolaniom-do-kaplanstwa-i-zycia-konsekrowanego-w-europie-in-verbo-tuo-20862/>], [dostęp: 15.12.2015].

choćby zwrócić uwagę na wyjątkowe myśli, wyrażone przez Jana Pawła II w Orędziu na XXVIII Dzień Modlitw o Powołania, które poświęcone było katechezie – jako fundament dialogu powołaniowego. Papież podkreśla, że *katecheza jawi się zatem jako konkretna droga prowadząca do odkrycia nie tylko ogólnego zbawczego planu Boga i ostatecznego sensu istnienia i historii człowieka, ale także owego szczególnego planu, który ma On wobec każdej osoby w perspektywie nadejścia Jego królestwa na świecie*¹⁵.

Jednym z istotnych elementów duszpasterstwa powołań – w świetle przytoczonych powyżej dokumentów – jest podkreślenie faktu odpowiedzialności całej wspólnoty Kościoła i jej poszczególnych członków za nowe powołania do służby Bożej. Wśród działań posługi słowa w sposób szczególny troskę o powołania rozwijać można na gruncie katechizacji, dlatego warto spojrzeć na podejmowane zadania katechizujących w tym wymiarze, a także treści powołaniowe umieszczone w dokumentach planowania dydaktycznego nauki religii i w wybranych pomocach katechetycznych.

Katechetyczny wymiar troski o powołania

Podstawowym zadaniem współczesnej posługi katechetycznej Kościoła – w świetle *Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji* – jest *pomoc osobie w poznaniu powołania, do którego wybiera Bóg*¹⁶. Dokonuje się to głównie na gruncie zasluchania w Słowo Boże, które przenika całą działalność katechetyczną. Szczególnym wymiarem spotkania katechizowanych z głosem powołania może być katecheza ewangelizacyjna nasycona sokiem ewangelicznym, która – jak wskazuje wspomniany powyżej dokument – zmierza do wychowania chrześcijan w poczuciu ich tożsamości jako ochrzczonych, wierzących i członków Kościoła, a przede wszystkim *pomaga im w wyborze i przeżywaniu Ewangelii w życiu codziennym, uzdalnia ich do uzasadnienia nadziei, jaka jest w nich, dodaje im odwagi do realizacji ich powołania misyjnego przez świadectwo, dialog i głoszenie*¹⁷. Częste korzystanie podczas katechezy z księgi Pisma Świętego staje się okazją do przenikania zaczynu

¹⁵ Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, 4.10.1990 r., [online], [dostępny: <http://papiez.wiara.pl/doc/378838.Katecheza-fundament-dialogu-powolaniowego>], [dostęp: 15.12.2015].

¹⁶ DOK, 144.

¹⁷ Tamże, 194.

Ewangelii we współczesny obszar kultury i egzystencji społecznej ludzi młodych, wpływając pozytywnie na ich myślenie i poszukiwanie odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące przyszłości, realizacji planów i drogi własnego powołania. W ten sposób Boże Słowo staje się lekarstwem na postawy kultury antypowołaniowej współczesnego społeczeństwa, o czym wspomniano we wstępie do niniejszego opracowania. Jan Paweł II zachęcał szczególnie odpowiedzialnych za katechezę, *aby pomagali wiernym, zwłaszcza młodym, w zrozumieniu tego, że chrześcijańskie życie jest przede wszystkim odpowiedzią na Boże wezwanie; trzeba im w tej perspektywie ukazywać szczególny charakter powołań do kapłaństwa i diakonatu, do życia zakonnego i pracy misyjnej, do życia konsekrowanego w świecie, oraz ich szczególne znaczenie dla królestwa Bożego*¹⁸.

Dokumenty omawiające aktualną sytuację i organizację posługi katechetycznej w Kościele jednoznacznie podkreślają charakter eklezjalny katechezy, która pełniąc rolę służebną wobec wspólnoty wiernych, przekazując Ewangelię, staje się okazją do promowania ewangelicznego stylu życia i odsłania podstawowe powołanie człowieka do świętości, a także wykorzystuje wszystkie swoje środki dla promocji życia ewangelicznego, szczególnie zaś zachęca do zaangażowania na rzecz ubogich i bezinteresownego daru z siebie¹⁹.

Analizując nauczanie Kościoła w temacie zaangażowania katechezy na rzecz troski o powołania do służby Bożej, warto spojrzeć na wieloletnie i głęboko przemyślane wskazania Konferencji Episkopatu Polski, która zarówno w *Dyrektorium Katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce*, jak i w *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań* poświęca dużo uwagi roli katechezy w prowadzeniu ludzi młodych do odczytania i odpowiedzi na głos Bożego powołania. We wspomnianym *Dyrektorium Katechetycznym Kościoła katolickiego w Polsce* biskupi apelują w słowach *każda grupa wiekowa wiernych Kościoła ma prawo oczekiwać wsparcia w odczytywaniu i realizacji swego powołania chrześcijańskiego*²⁰. W dalszej zaś części w sposób znaczący dokument ten wskazuje na potrzebę troski o odpowiednią katechezę powołaniową dla służby liturgicznej oraz prowadzoną w ruchach, stowarzyszeniach katolickich i środowiskach akademickich²¹.

¹⁸ Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, nr 2.

¹⁹ Por.: DOK, 78, 104.

²⁰ PDK, nr 98.

²¹ Por.: PDK 110, 111, 114.

W *Dyrektorium Duszpasterstwa Powołań* biskupi polscy, podkreślając charakter powołaniowy każdej katechezy, wskazują na wartość następujących elementów katechetycznych:

- możliwość spotkania katechizowanego ze słowem Bożym i Ewangelią powołania;
- miejsca dialogu z Bogiem i podjęcia przez ludzi młodych zadań, jako odpowiedzi na Boże wezwanie;
- prowadzenia specjalnych katechez o powołaniu kapłańskim, zakonnym, misyjnym i życiu konsekrowanym w instytutach świeckich, ukazując piękno tej drogi życia oraz dar i wartość dziewictwa i celibatu;
- wykorzystania katechezy do włączenia się w modlitwę o powołania i umożliwienie uczynienia refleksji nad swoim powołaniem²².

Wskazane powyżej zadania katechetyczne zostały wpisane również w *Podstawę Programową Katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* i są realizowane w ramach nauczania religii w szkole oraz katechezy parafialnej. Analizując treści programowe katechezy w Polsce, wyróżnić możemy wśród tematów i zagadnień podejmowanych na lekcjach religii oraz w katechezie parafialnej jednostki lekcyjne w całości poświęcone tematyce powołania do kapłaństwa i życia zakonnego, ukazujące wartość chrześcijańskiego powołania do życia apostołskiego i misyjnego. Treści powyższe omawiane są w ramach realizacji wychowania do życia apostołskiego i wspólnotowego. Tematy w tematyce poświęconej ukazaniu powołania do służby Bożej występują już w klasie szóstej szkoły podstawowej, w klasie trzeciej gimnazjum, a najwięcej uwagi zajmuje zagadnienie powołań i wyboru drogi życia w poszczególnych klasach katechezy ponadgimnazjalnej²³. Obok bezpośredniego odniesienia do tematu powołania do służby Bożej, w planowaniu katechezy w Polsce podejmuje się także omawianie zagadnienie w katechezach pośrednich, poświęconych ogólnemu omówieniu powołania chrześcijańskiego do wiary, świętości i stawania się uczniem Chrystusa. Tematyka ta występuje już na pierwszym etapie katechezy w szkole podstawowej, przy omawianiu sakramentu Chrztu Świętego, Eucharystii i sakramentu pokuty i pojednania. Kontynuacja treści sakramentalnych realizuje

²² Por.: DDP 18.

²³ Por.: Konferencja Episkopatu Polski, *Podstawa programowa Katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2010, s. 42, 56–57, 77.

się także na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym²⁴. Nieodłącznym elementem powołaniowym, który towarzyszy katechezie, są tematy i jednostki lekcyjne poświęcone roli świętych i błogosławionych w życiu Kościoła oraz wydarzeniom historycznym, które wywarły znaczący wpływ na ludzi, zwłaszcza w kontekście wyboru drogi życia i naśladowania cnót chrześcijańskich. *Podstawa Programowa Katechezy* zaleca omówienie, chociażby na etapie katechezy gimnazjalnej, postaci Proroków Starego Testamentu: Izajasza, Jeremiasza, Eliasza, a także życia i odpowiedzi na głos powołania Najświętszej Maryi Panny, św. Stanisława Kostki, św. Stanisława, św. Wojciecha, św. Jana XXIII, św. Jana Pawła II, bł. Pawła VI²⁵.

Konsekwentnie treści i zagadnienia zaproponowane w *Podstawie Programowej Katechezy* znajdują swoje zastosowanie w *Programie Nauczania Religii* na poszczególnych etapach edukacyjnych oraz w opracowanych pomocach katechetycznych, tj. podręcznikach i kartach pracy. Z przeprowadzonej analizy wybranych podręczników i pomocy katechetycznych wynika, że zaplanowano w toku katechezy systematycznej zarówno jednostki lekcyjne w całości poświęcone zagadnieniu powołania do służby Bożej, jak również przy omawianiu tematów związanych z wychowaniem liturgicznym i sakramentalnym podejmuje się powyższe zagadnienie. Z analizy serii podręczników do nauki religii przygotowanych na podstawie ogólnopolskiego programu katechetycznego Świadek Chrystusa wynika, że zaplanowano dziesięć tematów o katechezie powołaniowej, np. *Służba wspólnoty*, *Zakony w Kościele*, *Powołanie kapłańskie w rodzinie*, *Kościół jako widzialny szafarz sakramentów*, *Hierarchiczna struktura Kościoła*, *Biblijne losy powołanych*, *Wielkość powołania i prostota odpowiedzi Maryi*, *Wielość dróg, ale ta sama miłość*, *Życie konsekrowane*, *Powołani do życia w kapłaństwie*²⁶. Podobny układ treści powołaniowych proponują autorzy podręczników przygotowanych przez Wydawnictwo św. Stanisława, podkreślając szczególną potrzebę realizacji

²⁴ Por.: tamże, s. 29–30, 40–41, 54–55, 74–75; por.: G. Janikula, *Troska o powołania kapłańskie w wybranych programach katechetycznych*, w: *Edukacja. Teologia i Dialog. Psychologiczne i pastoralne aspekty kapłaństwa*, red. B. Soiński, t. 5, 2008, s. 59–60.

²⁵ Por.: Konferencja Episkopatu Polski, *Podstawa programowa Katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, Kraków 2010, s. 56–57.

²⁶ Seria podręczników *Drogi Świadków Chrystusa*, red. Z. Marek, Kraków 2002–2003; *Moje miejsce w Kościele*, *Moje miejsce w świecie*, *Moje miejsce w rodzinie*, red. J. Szpet, D. Jackowiak, Poznań 2011–2013; Program ogólnopolski Świadek Chrystusa do nauczania religii rzymskokatolickiej w szkołach ponadgimnazjalnych, nr AZ-4-01/1 z 20 IX 2001 oraz nr AZ-41-01/10-PO-1/11 z 12 IX 2011, nr AZ-42-01/10-PO-1/12 z 21 XI 2012, nr AZ-43-01/10-PO/1/14 z 2 VI 2014.

katechezy powołaniowej nie tylko na etapie nauczania religii w gimnazjum i w szkołach ponadgimnazjalnych, ale także już na etapie katechizacji w szkole podstawowej. Podręczniki do nauki religii w szkole podstawowej zawierają między innymi następujące tematy: *Wybrani w sakramencie kapłaństwa, Powołanie i wielkość człowieka, Różne posługi w Kościele, Powołani do świętości, Odkrywamy swoje miejsce w Kościele, Lolek turysta i sportowiec, Świadkowie wiary, Ze św. Stanisławem i Maksymilianem Marią Kolbe walczę ze złem*²⁷.

Oprócz katechez na temat powołania do służby Bożej, zaplanowanych w *Programie nauczania religii w szkole*, warto wspomnieć również działanie w obszarze katechezy parafialnej, a szczególnie katechezę młodzieży ponadgimnazjalnej. W ramach opracowanego przez Komisję Wychowania Katolickiego i Radę do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski *Programu katechezy parafialnej młodzieży ponadgimnazjalnej* zaplanowano nie tylko tematy przygotowujące do podjęcia zadań małżeńskich i rodzinnych, ale także szeroko podejmuje się zagadnienie rozeznania własnego powołania i wyboru drogi życia²⁸. Na uwagę zasługują także materiały katechetyczne i katechezy okolicznościowe, przygotowywane przez Krajową Radę Duszpasterstwa Powołań przy Konferencji Episkopatu Polski z okazji przeżywanych co roku Świątowych Dni Modlitw o Powołania²⁹.

Nauczyciel religii w służbie powołań

Szczególnym darem dla Kościoła jest posługa słowa wynikająca z sakramentu chrztu i bierzmowania, jako uczestnictwo w misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa. *Oprócz wspólnego powołania do apostołatu niektórzy świeccy czują się wewnętrznie powołani przez Boga do podjęcia katechizacji. Kościół pobudza i rozpoznaje to Boskie powołanie, i udziela misji do katechizowania. Pan Jezus zaprasza w ten sposób mężczyzn i kobiety do pójścia za*

²⁷ Por.: Seria podręczników do nauki religii wydawnictwa św. Stanisława, red. T. Panuś, A. Kiełian, A. Berski, zgodnie z Programem nauczania numer AZ-2-01/10 *Poznaję Boga i w Niego wierzę*, Kraków 2012.

²⁸ Por.: Komisja Wychowania Katolickiego i Rada do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, *Program katechezy parafialnej młodzieży ponadgimnazjalnej*, Kraków 2004.

²⁹ Por.: M. Dziewiecki, *Duszpasterstwo powołań w Polsce w X-lecie powstania KRDP*, [online], [dostępny: <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TA/TAP/dziewiecki-duszppowolan.html>], [dostęp: 18.12.2015].

*Nim jako nauczycielem i wychowawcą uczniów*³⁰. Wypełnianie tej jakże ważnej posługi słowa w Kościele, spoczywa w odpowiednim wymiarze na katechetach, którzy realizując własne powołanie, włączają się w troskę całego Kościoła o nowe powołania. Odpowiedzialność i wielką rolę, jaką w tym obszarze spełniają katecheci, podkreślił Jan Paweł II w słowach: (...) *pragnę zwłaszcza, by moje wezwanie trafiło do serc i umysłów rzeszy katechetów, którzy w różnych Kościołach lokalnych współpracują ofiarnie z Pasterzami w wielkim dziele ewangelizacji nowych pokoleń. Drodzy katecheci, wasza misja jest ważna i wymaga wielkiej subtelności. Od waszej posługi zależy wzrost i chrześcijańskie dojrzewanie powierzonych wam dzieci i młodzieży. (...) Czasem jednak, szczególnie w pewnych momentach okresu dorastania, potrzebna jest katecheza ułatwiająca wybór drogi życiowej. Tylko w świetle wiary i modlitwy można zrozumieć sens i siłę Bożego wezwania. Spełniajcie z wiarą waszą posługę katechetów, szukajcie dla niej sił w modlitwie, potwierdzajcie ją konsekwentnym życiem chrześcijańskim*³¹. W pełnionej posłudze katechetycznej świadomość Bożego wybrania i nieustanne poddanie się Duchowi Świętemu oraz przejrzyste świadectwo życia katechety może stać się dla wielu katechizowanych inspiracją i motywacją do szczerego wsłuchania się w głos Boży, aby odczytać swoje powołanie. Poprzez rzetelną i ofiarną służbę katechetyczną współcześni katecheci, zarówno duchowni, jak i świeccy, włączają się w Chrystusową pedagogię powołań, realizowaną za pomocą pięciu zadań, tj.: sianie, towarzyszenie, wychowywanie, formowanie, rozpoznawanie³².

Zadanie pierwsze, nazwane sianiem ziarna, związane jest wyrażeniem z posługą słowa w katechezie. To właśnie obecność Słowa Bożego i głoszenie tegoż Słowa przez nauczyciela religii stanowi, w świetle Ewangelii powołania uczniów, fundamentalny element na drodze budzenia powołań. Katecheta, który staje się świadkiem zasłuchania w Boże Słowo i wypełniania woli Bożej w życiu, pobudza katechizowanych do postawy otwarcia na Boże wezwanie i wsłuchiwanie się w Jego głos. W ten sposób nauczyciel religii staje się niejako mediatorem, który ułatwia komunikację między osobami i misterium Boga oraz między osobami we wspólnocie³³. W kontekście tego stwierdzenia

³⁰ DOK, 231.

³¹ Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, nr 4.

³² Por.: M. Dziewiecki, *Duszpasterstwo powołań dzisiaj*, s. 60.

³³ DOK, 156.

należy podkreślić wielkość odpowiedzialności, jaka spoczywa na współczesnych katechetach, ale także możliwości oddziaływania na młodych, w wymiarze troski o powołania. Autentyczne i gorliwe pełnienie posługi słowa w katechezie, przeżywane w duchu głębokiej świadomości Bożego wezwania do posługi miłości i oddania się na służbę Bogu i człowiekowi, staje się cennym narzędziem duszpasterstwa powołań w Kościele. Wypełnienie tego zadania przez współczesnych katechetów może dokonać się tylko dzięki sile modlitwy jako rozmowy z Bogiem, o czym nauczał niejednokrotnie Jan Paweł II³⁴.

Zadanie towarzyszenia przez katechetę młodym ludziom w duszpasterstwie powołań i katechezie wpisuje się w ewangeliczny obraz Uczniów idących do Emaus, którym towarzyszy Jezus Chrystus, wyjaśnia im Pisma i łamie dla nich chleb (por. Łk 24, 13–35). Jak zauważa M. Dziewiecki: *Ten, kto zasiał słowo, staje się osobą towarzyszącą w drodze. Jest dla nastolatków starszą siostrą czy starszym bratem, który dzieli się chlebem wiary, doświadczeniem Boga i trudem poszukiwania*³⁵. Nieodzowną i cenną pomoc w rozpoznawaniu i towarzyszeniu młodym ludziom na drodze powołania stanowi wspólnota, w której dana osoba żyje. Katecheta, który w swoim codziennym życiu daje świadectwo więzi ze wspólnotą Kościoła, parafii czy ruchu duszpasterskiego i apostołskiego, pobudza katechizowanych do odkrywania wartości powołania eklezjalnego i apostołskiego³⁶.

Towarzyszenie katechizowanym przeradza się niejako i zazębia z zadaniem rozpoznawania, otwierania na powołanie i próbą odpowiedzi na nurtujące pytania o przyszłość, a także podejmowanie decyzji dotyczącej rodzaju odkrywanej w sobie służby Bożej. W procesie towarzyszenia uwzględnić należy także szczególną rolę katechety – kapłana, kierownika duchowego, który podejmując się prowadzenia duchowego młodego człowieka, otwiera go na nowe horyzonty wiary i działania apostołskiego, zgodnie z zamysłem Bożym, pomagając

³⁴ Jan Paweł II w Orędziu na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania napisał: *Szczególnie istotnym osiągnięciem katechezy będzie czynienie z niej szkoły modlitwy, czyli formacji do osobistej rozmowy z Bogiem, Stwórcą i Ojcem; z Chrystusem, Nauczycielem i Zbawcą; z Duchem Świętym ożywicielem. Dzięki owej rozmowie to, czego człowiek słucha i czego się uczy, nie pozostaje tylko w umyśle, ale ogarnia serce i dąży do wyrażenia się w życiu. Katecheza bowiem nie może się zadowalać głoszeniem prawd wiary, ale musi skłaniać człowieka do odpowiedzi, po to by każdy przyjął rolę wyznaczoną mu w planie zbawienia i był gotów poświęcić swoje życie dla misji Kościoła, także poprzez doskonalsze naśladowanie Chrystusa w kapłaństwie służebnym lub w życiu konsekrowanym*, Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, nr 2.

³⁵ M. Dziewiecki, *Duszpasterstwo powołań dzisiaj*, s. 60.

³⁶ Por.: DOK 246–247.

jednocześnie odkryć prawdę i miłość Bożą. Jan Paweł II apelował do katechetów: *uczcie się przemawiać do współczesnej młodzieży, bądźcie autentycznymi i wiarygodnymi wychowawcami ukazującymi ewangeliczny ideał jako powszechne powołanie i wyjaśniającymi, na czym polega sens i wartość różnych powołań do życia konsekrowanego*³⁷.

Kolejnym zadaniem jest wychowanie, ściśle powiązane z duszpasterstwem powołań i katechizacją, a rozumiane jako pomaganie młodym ludziom w rozumieniu samych siebie, rozpoznawaniu swoich pragnień oraz uzdolnień i talentów, predyspozycji i zainteresowań. W świetle wspomnianego dokumentu *Nowe Powołania dla Nowej Europy* wychowanie to pomaganie w odkrywaniu własnego człowieczeństwa, przyprowadzanie do Chrystusa, by mogli zachwycić się Nim³⁸, czy wreszcie – według M. Dziewieckiego – pomaganie młodym w odkryciu sensu własnego życia i odczytania poprawnie znaków czasu, przez które Bóg mówi do nich³⁹. W nauczaniu Jana Pawła II znajdujemy szczególnie uwrażliwienie na rolę świeckich wychowawców i katechetów w kształtowaniu powołań duchownych, kiedy stwierdza: (...) *zadaniem wychowawców, spełniających właściwe sobie funkcje, jest wspomaganie rozwoju różnych powołań, przy czym szczególną uwagę należy poświęcać powołaniom do kapłaństwa i życia konsekrowanego. Nawet jeśli ich działalność nie wywołuje bezpośrednio pożądanej odpowiedzi, może ją ułatwić, a czasem wręcz uczynić ją w ogóle możliwą. Owoc ich pracy jest zawsze rzeczywistością nową, niepowtarzalną i w zasadzie niezasłużoną rzeczywistością, której ostateczny kształt pozostaje do końca niepewny, tak jak niepewny jest plon każdej uprawy. Należy zatem oddalić wszelkie pokusy przyspieszenia jej wzrostu, wszelką niecierpliwość i niepokój o los i tempo dojrzewania zasianego ziarna. Każdy wychowawca zostaje powołany, aby obficie i mądrze zasiewać, a potem wypełniać swoje zadania, nie przyspieszając rytmów rozwoju. Jego największą ambicją powinno być tworzenie programów wychowawczych zdolnych ukazać młodemu człowiekowi Serce Boga, tak aby wypełniając Jego wolę mógł dostrzec, jak wielką radością jest dar życia oraz życie, które staje się darem*⁴⁰.

³⁷ Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, nr 4.

³⁸ *Nowe Powołania dla Nowej Europy – In Verbo Tuo*, nr 35.

³⁹ Por.: M. Dziewiecki, *Duszpasterstwo powołań dzisiaj*, s. 61.

⁴⁰ Jan Paweł II, *Orędzie na XXXI Światowy Dzień Modlitw o Powołania*, 18.10.1994 r., [online], [dostępny: <http://papiez.wiara.pl/doc/378841.Milosc-Chrystusa-zrodlem-powolania>], [dostęp: 15.12.2015].

Formowanie, jako kolejne zadanie, dotyka przede wszystkim szczegółów i odpowiedzi na pytania o konkretne formy realizacji powołań. W zadaniu tym zasadniczą rolę odgrywają rozmowa i dyskusje z młodymi ludźmi oraz wprowadzanie ich w różnego rodzaju tematykę związaną z działalnością misyjną i apostołską Kościoła. Rola katechety na tym etapie wydaje się być bardzo znacząca, bowiem własny entuzjazm podejmowanych działań w Kościele i społeczeństwie może stanowić istotny impuls dla wychowanków.

Podsumowując, należy stwierdzić, że wobec tak wielkich i odpowiedzialnych zadań, do których Bóg wzywa człowieka, nasuwa się podstawowy wniosek o konieczności permanentnej formacji katechetów, dzięki której wzrastać będzie ich świadomość powołania i potrzeba zaangażowania w służbie nowych powołań. Papież w Orędziu na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania apelował do biskupów i kapłanów: (...) *proszę, byście dbali o żywotność powołaniowego aspektu katechezy, troszcząc się szczególnie o duchową i kulturową formację katechetów oraz o to, aby ich działalność powołaniowa była wspierana świadectwem świętości życia duszpasterzy*⁴¹. Niewątpliwie dobra formacja na płaszczyźnie wiary i świadectwo osobistego przylgnięcia do Chrystusa katechety stanowić będzie znaczący element dla budzenia nowych powołań i prowadzenia katechizowanych do zjednoczenia i zażyłości z Jezusem Chrystusem.

Summary

One of the Church's fundamental commitments, specifically significant in present times, is the need to take constant efforts aimed at helping young people discover their vocations to serve God. The care for religious vocations, an important task for the entire Church community, is very topical now considering the widespread belief that modern culture, especially in Europe, is not conducive to vocations since it deters young people from identifying, understanding and

⁴¹ Jan Paweł II, *Orędzie na XXVIII Światowy Dzień Modlitw o Powołania, Katecheza – fundament dialogu powołaniowego*, nr 4.

accepting their calling. As an ecclesial act, catechesis greatly contributes to religious calling discernment and offers young people special assistance in discovering their God-inspired vocation and in encouraging them to fulfill their missionary calling through testimony, dialogue and preaching. Each catechesis is conducive to calling so the need for a good catechesis is one of the foremost tasks of pastoral care for religious vocations; therefore, separating the care from catechetical preaching is incorrect.

The article discusses care for religious vocations in catechetical service on the basis of current catechetical documents, educational planning resources and selected catechetical aids. The presented analysis strives to offer assistance and inspiration not only to priests involved in helping young people discover vocations to serve God, but also to the lay faithful, specifically those engaged in catechetical service.